

ARBOGA KOMMUN

Underlag till Strategisk och ekonomisk plan 2023–2025

Kommunstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Inledning	4
3 Planeringsprocessen	5
4 Kommunstyrelsens uppdrag	6
5 Nuläge och framtid	7
6 Ekonomisk avstämning, drift	15
7 Investeringar 2022–2025	16

1 Sammanfattning

Nämndernas/styrelsens underlag till Strategisk och ekonomisk plan (SEP) inlämnas senast den 28 april till kommunstyrelseförvaltningen för sammanställning inför budgetberedningen den 3 maj. Underlagen ligger till grund för beslut om prioriteringar på kommunnivå.

Underlaget är en analys som beskriver och värderar verksamhetens nuläge och framtid. Utifrån den preliminära ramen och analys av nuläge och framtid genomförs en ekonomisk avstämning. Analysen innehåller även nämndens/styrelsens investeringsbehov de kommande tre åren.

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Styrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och ansvarar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen har också uppsikt över övriga nämnders verksamhet och kommunal verksamhet som bedrivs i företag och kommunalförbund som kommunen är medlem i. Styrelsen ansvarar även för kommunens organisation, omvärldsbevakning och utvecklingsarbete samt kontakter med externa myndigheter och organisationer. Till kommunstyrelseförvaltningen hör enheterna kansli, HR, ekonomi och styrning, näringsliv och turism samt samhällsbyggnad. Dessutom finns kommundirektör inklusive kommunikation inom förvaltningen.

Arboga kommun står nu inför en situation där det både behövs åtgärder för att kortsiktigt klara pandemin och utmaningar som kriget i Ukraina för med sig och att det krävs insatser för att bygga långsiktig ekonomisk hållbarhet. Arboga, liksom de flesta andra kommuner, befinner sig i samma situation med ett gott ekonomiskt resultat år 2020–2021 men med ekonomisk mer ansträngd situation på sikt. Samtidigt ökar behoven av välfärdstjänster. Befolkningsförändringen är en av de stora utmaningarna, utvecklingen innebär att kostnaderna för demografin ökar snabbare än intäkterna. Det sker tydliga förändringar mellan åldersgrupperna vilket påverkar såväl kostnadstrycket som behovet av verksamhetslokaler.

Kompetensförsörjningen för kommunens välfärdsuppdrag är en stor utmaning för kommunen som organisation. Konkurrensen om arbetskraften ökar bland annat till följd av pensionsavgångar. För att trygga kompetensförsörjningen kommer arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare och ledarskapsutveckling fortsatt att vara i fokus. För att upprätthålla den planberedskap som kommunen avser ha för framtiden behöver ytterligare detaljplaner tas fram.

I styrelsens nuläge och framtid betonas även vikten av kommunikation, samverkan, kompetensförsörjning, kommunnytta, digitalisering, resursfördelningsmodeller, beslutsstöd, besöksnäring, näringslivsfrågor och tillgång till markområden.

Den ekonomiska avstämningen visar att det finns behov av utökad ekonomisk ram för att motsvara behoven av förändringsarbete, men även delar av nuvarande verksamhet som behöver utökad ram för att genomföra befintlig verksamhet. Det finns ett investeringsbehov för år 2023 på 58,8 miljoner kronor, år 2024 på 46,8 miljoner kronor och för år 2025 40,9 miljoner kronor.

2 Inledning

Kommunstyrelsen leder och samordnar förvaltningen av kommunens angelägenheter och har uppsikt över nämnders verksamhet så att kommunfullmäktiges beslut efterlevs och genomförs. Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att följa de frågor som kan påverka kommunens ekonomiska ställning. Styrelsen ska ha en fortlöpande dialog med nämnderna om utveckling av ekonomin och verksamheten, samordna ekonomi- och verksamhetsstyrningen, sammanställa förslag till Strategisk och ekonomisk plan, utarbeta förslag till årsredovisning och delårsrapport och översända dessa till revisorerna för granskning.

Nämnderna ska, enligt reglementet inom sitt område, se till att inom tilldelade ekonomiska ramar bedriva verksamheten enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten och de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt.

I Arboga styrs verksamheten med vision, värdegrund, inriktning, mätbara mål och en ekonomisk rambudget. Visionen och målen beskriver det kommunen vill åstadkomma i framtiden och värdegrunden är de värderingar som genomsyrar verksamheten. Tillsammans anger de för medborgarna och medarbetarna vad kommunen står för och ska förverkliga de närmaste åren.

Nämndernas/styrelsens underlag till Strategisk och ekonomisk plan (SEP) inlämnas senast den 28 april till Ekonomienheten för sammanställning inför budgetberedningen den 3 maj. Underlagen ligger till grund för beslut om prioriteringar på kommunnivå som tas av kommunfullmäktige.

Underlaget är en analys som beskriver och värderar sin verksamhets nuläge och framtid. Utifrån den preliminära ramen och analys av nuläge och framtid genomförs en ekonomisk avstämning. Förslag till effektivisering och ransonering inklusive analys av konsekvenser tas fram för att nå ekonomisk balans. Analysen ska även innehålla nämndens investeringsbehov de kommande tre åren och dess konsekvenser på driftkostnaderna.

3 Planeringsprocessen

Planeringsprocessen resulterar i att kommunfullmäktige inför varje verksamhetsår beslutar om en Strategisk och ekonomisk plan (SEP) där mål och resursfördelning framgår. En konkretisering av kommunfullmäktiges beslut sker i varje nämnd och styrelsen genom ett beslut om nämndens budget. I den årliga planeringsprocessen planeras och dimensioneras kommunens verksamhet och resurser. Den syftar till att ge förtroendevalda beslutsunderlag för prioritering och styrning av verksamheten samt ge förvaltningsledningen mål och ramar för sitt uppdrag.

Resursfördelning innebär att prioritera och fördela ekonomiska resurser till den verksamhet som ska utföras så att mesta möjliga nytta skapas av tillgängliga medel och att de finansiella målen för god ekonomisk hushållning uppfylls. En helhetsvärdering ska göras av finansieringen av verksamheten i form av skatter, statsbidrag, taxor med mera. Resurser fördelas utifrån en värdering av behov i grunduppdraget och hur dessa förändras. Behovsförändringar är till exempel volymutveckling, demografiska förändringar samt pris- och löneutveckling.

Resurser fördelas utifrån två behov:

- Drift, ekonomisk ram för den årliga löpande verksamheten, intäkter och kostnader. Kommunfullmäktige fördelar ekonomiska ramar till kommunstyrelsen och nämnderna. Styrelsen/nämnderna fördelar på verksamhetsnivå och ska anta principer/modeller hur resursfördelningen sker.
- En total ekonomisk ram för ett investeringsprojekts inkomster och utgifter samt förändrade driftkostnader. Kommunfullmäktige beslutar om investeringsramar på investeringsområde/projektnivå till kommunstyrelsen och nämnderna. För inventarier/maskiner/fordon fördelas totala ramar till kommunstyrelsen/nämnderna. Kommunstyrelsen beslutar om omfördelning mellan investeringsområde/investeringsprojekt inom den totala investeringsramen. När det gäller inventarier/maskiner/fordon har ansvarig nämnd rätt att besluta om omfördelning. Nämnderna har ett genomförande och uppföljningsansvar för investeringar.

4 Kommunstyrelsens uppdrag

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet så att kommunfullmäktiges beslut efterlevs och genomförs. Den har ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i företag och kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Kommunstyrelsen har ett särskilt ansvar för att följa de frågor som kan påverka kommunens ekonomiska ställning. Styrelsen ska ha en fortlöpande dialog med nämnderna om utveckling av ekonomin och verksamheten, samordna ekonomi- och verksamhetsstyrningen, sammanställa förslag till Strategisk och ekonomisk plan, utarbeta förslag till årsredovisning och delårsrapport och översända dessa till revisorerna för granskning.

Nämnderna ska, enligt reglementet inom sitt område, se till att inom tilldelade ekonomiska ramar bedriva verksamheten enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten och de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt.

Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning och göra de framställningar som behövs hos fullmäktige samt övriga nämnder och styrelser. Styrelsen får från övriga nämnder, beredningar och anställda i kommunen begära in de yttranden och upplysningar som behövs för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Styrelsen ansvarar även för kommunens organisation, omvärldsbevakning, utvecklingsarbete, lokalfrågor, näringslivs- och turistverksamhet, kommunikation, marknadsföring, samhällsplanering, samt kontakter med externa myndigheter och organisationer.

Till kommunstyrelseförvaltningen hör kommunkansli, HR-enhet, näringsliv- och turism, ekonomi och styrning, samhällsbyggnadsenheten och kommundirektör inklusive kommunikation.

5 Nuläge och framtid

Under denna rubrik sker en beskrivning och värdering av verksamhetens nuläge, framtid och dess utmaningar.

Allmänt

Arboga kommun står nu inför en situation där det både behövs åtgärder för att kortsiktigt klara pandemin och utmaningar som kriget i Ukraina för med sig och att det krävs insatser för att bygga långsiktig ekonomisk hållbarhet. Arboga, liksom de flesta andra kommuner, befinner sig i samma situation med ett gott ekonomiskt resultat år 2020–2021 men med ekonomisk mer ansträngd situation på sikt. Samtidigt ökar behoven av välfärdstjänster. Befolkningsförändringen är en av de stora utmaningarna, utvecklingen innebär att kostnaderna för demografin ökar snabbare än intäkterna. Det sker tydliga förändringar mellan åldersgrupperna vilket påverkar såväl kostnadstrycket som behovet av verksamhetslokaler.

Kompetensförsörjningen för kommunens välfärdsuppdrag är en stor utmaning för kommunen som organisation. Konkurrensen om arbetskraften ökar bland annat till följd av pensionsavgångar. För att trygga kompetensförsörjningen kommer arbetet med att vara en attraktiv arbetsgivare och ledarskapsutveckling fortsatt att vara i fokus. Två områden där kommunstyrelseförvaltningen utökar sin kompetens under 2022 är miljöområdet och digitalisering. För att upprätthålla den planberedskap som kommunen avser ha för framtiden behöver ytterligare detaljplaner tas fram. För att klara bostadsförsörjningen inför en demografisk utveckling måste fler bostäder av olika slag för äldre skapas. Det är viktigt att kunna möta upp med attraktiv, detaljplanerad och byggklar mark för olika kategorier boende. Likaså att ha en bra planberedskap för att kunna erbjuda mark till försäljning för nyetableringar och för befintliga verksamheter i kommunen. Från och med årsskiftet 2019/2020 är en stor del av den tekniska verksamheten bolagiserad. Under 2021 genomfördes en koncernombildning och det blir ett ökat fokus på hela koncernen för att se den totala kommunnyttan. Under våren 2022 sker en utvärdering av de två första verksamhetsåren.

Nedan beskrivs nuläge och framtid för verksamhetsområden och enheter inom kommunstyrelseförvaltningen.

Västra Mälardalens kommunalförbund

Västra Mälardalens Kommunalförbund är ett förbund som är bildat mellan fyra kommuner; Köping, Arboga, Kungsör och Surahammar. Medlemskommunerna har lämnat över delar av den kommunala verksamheten till förbundet. VMKF ansvarar för att ge service och tjänster inom flertalet verksamhetsområden till fyra kommuner, dess bolag och förbund. Uppdraget kan jämföras med en kommun i storleksordningen av drygt 50 000 invånare. Under de senaste åren har uppdragens volym ökat samt även dess komplexitet. Flertalet av våra tjänster kräver olika former av specialistkompetens och det förväntas att vi som stödorganisation ska leverera tjänster med god kvalitet och hög servicenivå. Ökad styrning och samordning av kommunernas och bolagens tjänster via VMKF bidrar till effektiviseringar, samsyn och ökad kvalitet. Vi vill vara en bra samarbetspart till våra medlemskommuner och dess bolag. Förutsättningar att klara uppdraget är en ekonomi i balans och kompetenta och friska medarbetare.

Förbundsledningen tog fram fokusområden under hösten 2021 i syfte att prioritera vissa områden för att nå dem övergripande målen. Fokusområdena kommer att fortgå under de närmsta åren.

- Utveckling & digitalisering- Med verksamhetsutveckling menar vi ständig förändring och förbättring av våra verksamheter.
- Relationer (klimat, bemötande) - Med relationer menar vi att vi hjälper varandra, både inom och utanför vår verksamhet på ett positivt och nyfikat sätt.
- Kommunikation - Med kommunikation menar vi hur vi interagerar med våra medlemskommuner och våra medarbetare.
- Kompetens - Med kompetens menar vi att nyttja våra resurser, kompetensutvecklar och växlar för att möta framtiden.

VMKF föreslår ett punkter avseende verksamhetsutveckling. Om allt ska genomföras innebär det en ökning av bidraget/avgiften med cirka 900 tkr. Punkterna är upphandling, beslutsstöd, gemensamma system, säker e-post och videokommunikation, e-handel, digitalisering och ”mjuk” infrastruktur.

Västra Mälardalens myndighetsförbund

Västra Mälardalens Myndighetsförbund är ett kommunalförbund för Arboga och Kungsörs kommuner. Förbundets uppgifter är att fullgöra kommunernas uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt byggnadsväsendet. Förbundet ansvarar också för kommunernas energi- och klimatrådgivning. Förbundet har sedan 2011, då det bildades, gjort positiva resultat och byggt upp en stabil ekonomi med ett eget kapital på 3 mkr. Enligt förbundets fastställda riktlinje får det egna kapitalet inte uppgå till mer än 3 mkr. Förbundet drivs till cirka 55 % med driftbidrag från medlemskommunerna samt till cirka 45 % med intäkter enligt förbundets taxa för handläggning av ärenden inom förbundets olika ansvarsområden.

Utöver pris- och löneuppräknings behövs bidraget/avgiften från Arboga kommun öka med cirka 350 tkr med anledning av nytt pensionsavtal.

Ledarskap och medarbetarskap

Att utveckla och ge rätt förutsättningar för våra chefer att bedriva ett gott ledarskap är ett fokusområde där metodstödet "chefoskopet" ska hjälpa oss att identifiera vilka åtgärder och insatser som behöver göras för att förbättra chefernas organisatoriska förutsättningar för att bedriva ett gott ledarskap. Vidare behöver utbildning och stöd ges i att utveckla det personliga ledarskapet. Medel kommer att behöva avsättas för att genomföra satsningar på ledarskapsutveckling för kommunens chefer - både utifrån ett organisatoriskt och ett individuellt perspektiv.

En satsning på att utveckla medarbetarskapet hos våra medarbetare behöver påbörjas nästa år. Medarbetarskap handlar om att ta ansvar för sitt arbete och bidra till verksamhetens utveckling. En medarbetarutbildning innehåller bland annat medarbetarens roll och skillnaden på roll och person, förståelsen för organisationen och det sammanhang medarbetarna arbetar i. Hur ett effektivt samarbete och samspel fungerar och hur vi kommunicerar i sakligt och i rätt forum. Medel behöver avsättas för att tillsätta resurs som kan genomföra en medarbetarutbildning.

Visselblåsarfunktion – ny lag

En ny lag har trätt i kraft avseende visselblåsarfunktion. Konsekvensen av lagen innebär att kommunen kommer träffa avtal med extern part för denna funktion och som innebär ökade kostnader.

Tjänsteperson i beredskap

Ett Tjänsteperson i beredskap (TiB) är en funktion som allt fler samhällsviktiga aktörer inrättar i sina verksamheter. Vid en händelse förväntar sig myndigheter och andra aktörer att Arboga kommun ska ha en tillförlitlig kontaktväg in i kommunen dygnet runt. Behovet av en TiB ökar mot bakgrund av vår alltmer komplexa omvärld och tillsammans med de krav på snabb samverkan med andra aktörer som oftast också har tjänsteman i beredskap. Arboga kommun har behov av att ha en funktion som TiB för att möta medborgarnas förväntningar på att kommunen ska reagera och agera snabbt och korrekt vid allvarliga händelser, samhällsstörningar som kan leda till extraordinära händelser. Det är viktigt att kommunen har ett system för kontakter och initiering utanför ordinarie kontorstid som ett led i en professionell krisledningsorganisation.

Kontaktvägen in till kommunen har sedan många år byggt på en frivillig lista där chefer i ledningsgruppen stått uppsatta och som bygger på att någon av dessa är tillgänglig och alltid kan svara och agera. Detta innebär att många upplever att de aldrig är lediga samt att det inte alltid fungerat, då många kopplar bort telefonen vid möte osv. Den initiala förmågan att ta emot larm om händelser som påverkar kommunen och dess invånare på ett eller annat sätt behöver kunna upprätthållas dygnet runt, året runt. Detta är dock än så länge inte en lagstadgad skyldighet för kommunerna men allmänhetens dom över en kommun som inte klarar av att ta emot ett larm och agera vid en samhällsstörning torde bli tung och svår att hantera. Arboga kommun föreslås lösa detta med en tjänsteperson i beredskap (TiB). Funktionen byggs upp under år 2022 för beräknad start vid årsskiftet 2022/2023. Kostnaden för att ha denna beredskap beräknas till 500 000 kr per år. Frågan om finansiering får hanteras i Strategisk och ekonomisk plan 2023 - 2025.

Beslutsstödssystem

Kommunen saknar idag ett gemensamt stöd för cheferna för att planera, analysera och följa upp sin verksamhet, ekonomi och personal. Under 2021 genomfördes en upphandling av systemet Hypergene gemensamt av Arboga, Köping och Kungsörs kommuner tillsammans med Västra Mälardalens kommunalförbund. Detta innebär också att vissa andra IT-stöd kommer att fasas ut. Under 2022 införs de moduler som ingår i grundutförandet. Ytterligare moduler finns i systemet och ska de via optioner avropas och införas så kommer det innebära ytterligare kostnader. En modul som skulle kunna bli aktuellt är budget och prognos.

Lönepolitik och löneöversyn 2023

En del i att vara en attraktiv arbetsgivare handlar om att erbjuda konkurrenskraftiga löner. Kommunens löneläge i förhållande till omvärlden kartläggs och analyseras årligen. Inför nästkommande år behöver medel skjutas till så att vi klarar rekryteringsutmaningen av undersköterskor till vård- och omsorgsverksamheten. Analysen visar att medellönen för gruppen undersköterskor ligger lägre än de kommuner vi närmast jämför oss med.

Kommundirektör (inklusive kommunikatörer)

För att möta framtidens utmaningar är det viktigt med strategiskt och operativt kvalitets- och utvecklingsarbete i samverkan med kommunledning, förvaltningar och kommunerna i Västra Mälardalen. Det viktiga arbetet med den fördjupade samverkan mellan Köping, Arboga, Kungör och Surahammars kommuner fortsätter och utmaningen i samverkan är att hitta nya vägar för att klara välfärdsåtagandena. Det kräver organisationer som vågar tänka nytt, mod och uthållighet innan det ger önskad effekt. En viktig pusselbit som gör samverkan unik är att näringslivet är med och driver arbetet framåt.

Kommunikationsarbetet har på senare tid kretsat kring pandemin, kriget i Ukraina och arbetet med att leda och utveckla kommunens kriskommunikativa förmåga. Arbetet avser att bidra till att kommunen uppnår sina övergripande mål med hjälp av olika insatser och genom kommunikation skapa förståelse och förtroende för hur kommunen hanterar situationen. Inom kommunikation är det viktigt med samverkan med kommunens förvaltningar för att ge strategiskt och operativt kommunikationsstöd. Under 2022 pågår arbete med att ta fram en reviderad arboga.se samt se över den grafiska profilen och varumärket.

Kanslienheten

Kommunstyrelseförvaltningens kanslienhet tillhandahåller resurser för sammanträdesadministration och ärendeberedning för kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och dess arbetsutskott samt för valnämnden. Kansliet ansvarar för sekreteraruppgifter för kommundirektör och kommunalråd. Kansliet samordnar utvecklingen av gemensamt arbetssätt och syn på sammanträdesadministration och ärendehantering och beredning för nämnderna. Kansliet ansvarar för service gentemot politiker och allmänhet. Vidare ansvarar kommunkansliet för statistiksammanställningar och befolkningsprognoser, administrationen för allmänna val och folkomröstningar, säkerhetsskyddsarbete, samordning av kommunens dataskyddsarbete samt svarar för vissa juridiska frågor.

Bland utmaningarna finns fortsatt utveckling av digitaliserad ärendehantering, att skapa ett e-arkiv samt få en för Köping, Arboga, Kungsör och Surahammar gemensam systemförvaltare i VMKF för ärende- och dokumenthanteringssystemet W3D3.

- Under våren 2023 ska nya kommunfullmäktige och ledamöter i styrelsen och nämnder introduceras och utbildas
- Ett projekt för införande av e-förslag i stället för medborgarförslag
- Behov av utökad tid för gemensamt dataskyddsombud eller resurs i egen regi
- Behov av projektledarresurs/utredare för övergripande utredningar för förvaltningar och bolag
- Fler eluttag i KF-salen krävs och en lysramp i taket önskvärd för att förbättra ljuset vid TV-inspelningen. Minskat antal ledamöter i fullmäktige gör det möjligt med ommöblering som kan kräva nyinvesteringar
- Tekniken i KS-salen moderniseras med TV-skärm istället för projektor och whiteboard

HR-enheten

Arbetsmiljöfrågorna och ledarskapsfrågorna är i fortsatt fokus för att vara en attraktiv arbetsgivare och kunna trygga kompetensförsörjningen framåt. En kompetensförsörjningsstrategi med tillhörande kompetensförsörjningsplaner kommer att tas fram för att tydligare lyfta fram de aktiviteter och insatser kommunen gör för att både attrahera och behålla våra medarbetare. Att erbjuda en god arbetsmiljö där fokus ligger på möjlighet till återhämtning både under arbetsdagen och efter arbetet är viktiga frågor framåt.

Ett systematiskt rehabiliteringsarbete - ett nytt arbetssätt för att identifiera riskfaktorer i arbetsmiljön - har påbörjats med syfte att tidigare kunna förebygga och förhindra ohälsa och sjukskrivningar. Resultatet av kartläggningarna kan resultera i att medel behöver avsättas för att genomföra insatser som på sikt leder till minskade sjuktal.

HR-enheten leder arbetet med ledarskap och medarbetarskap med bland annat metodstödet "chefoskopet" och genomföra medarbetarutbildning. En del i att vara en attraktiv arbetsgivare handlar om att erbjuda konkurrenskraftiga löner. Kommunens löneläge i förhållande till omvärlden kartläggs och analyseras årligen.

Ekonomi och styrning

Enheten Ekonomi och styrning är kommunstyrelsens beredande och verkställande organ för den övergripande ekonomiprocessen samt modellen för styrning och ledning. Enheten har en konsultativ och samordnande roll mot nämnderna och förvaltningarna i ekonomifrågor. Som ägare av ekonomiprocessen ska enheten skapa förutsättningar för god ekonomisk förvaltning, erbjuda service och stöd i processen och driva på utvecklingsarbetet inom området. Kommunens styrmodell består av vision, värdegrund, strategiska områden, mål och mätningar. Huvuduppgifterna är att samordna och administrera kommunens budgetarbete, ge kommunledningen beslutsunderlag för ekonomisk planering, verksamhetsstyrning, medelsförvaltning, bokslut, årsredovisning, delårsrapporter, systemansvar för ekonomisystem, stiftelser samt kundfakturerings och kravverksamhet. Enheten har även en samordnande roll avseende ekonomiprocessen i kommunkoncernen.

Med anledning av de ekonomiska utmaningarna nu och i framtiden samt de demografiska förändringarna så är det viktigt att resursfördelningsmodellerna tar hänsyn till bland annat hur åldersgrupperna i befolkningen utvecklas. Resursfördelningen har en central roll för ekonomistyrningen. Det gäller förmågan att använda medlen effektivt och med begränsade resurser klara av behov och nå uttalade mål. Därför är det viktigt att ha system för att fördela resurser. Därför är det viktigt med de modeller för resursfördelning som kommunen utvecklat och infört. Det finns fortfarande behov av utveckling av resursfördelningen. Det är viktigt att resursfördelningen styr i den riktning som de politiska ambitionerna anger och bidrar till god hushållning av resurser.

Under stora delar av 2022 kommer det vara vakanser på enheten vilket innebär att viss verksamhetsutveckling skjuts framåt. Under 2022 införs beslutsstödsystem Hypergene

som kommer ge cheferna ett bättre stöd för sin planering och uppföljning av ekonomi och verksamhet. En god ekonomisk hushållning ställer krav på att kommunen har en långsiktighet i sin planering. Kommunens finansiella mål med bäring på God ekonomisk hushållning bör ses över och med perspektiv att de omfattar även de helägda kommunala bolagen. Inför nästa mandatperiod genomförs en översyn av kommunens modell för styrning och ledning. Det kan också bli aktuellt att under 2023 att inför e-handel.

Näringsliv och turism

Etablering och besöksnäring är högst aktuellt i takt med att ett nytt handelsområde etableras i Arboga samtidigt som hemester- och friluftsturism växer sig starkare. En attraktiv stad med besöksmål, arrangemang och aktiviteter gynnar både näringsliv och boende. Målsättningen är också fler väljer Arboga som bostadsort.

Näringsliv: Arbetet kretsar kring tydlig och relevant kommunikation, ett gott bemötande och en snabb hantering som är viktiga faktorer för att Arboga ska vara en attraktiv plats för befintliga företag såväl som nya etableringar. Detta framgår tydligt i mätningar av företagsklimat. Här gäller det att alla delar av organisationen samspelar. Näringslivsfrågor är också viktiga för den fördjupade samverkan i Västra Mälardalen och målen är tydliga. Stolthet för dem som bor här, utveckla regionen som attraktivt besöksmål, öka inflyttning av kompetens samt främja etableringar. Här sker arbetet både mellan kommunerna och genom föreningen Västra Mälardalen i Samverkan.

Turism: Under 2021 riktades fokus från inställda evenemang till aktiviteter att göra på egen hand. Hemestertrenden etablerades och kommer förmodligen hålla i sig flera år framöver. Arboga är ett etablerat besöksmål och ska vara attraktivt och tillgängligt året runt. Förbättringar i stadsmiljön och en levande och aktiv landsbygd är viktiga delar och tre områden som lockar besökare är Hjälmare kanalområdet, Jädersbruk och stadskärnan. Tre unika områden med aktiva aktörer som behöver hållas i gott skick med en fungerade och bra samverkan mellan företag, föreningar och kommun. Under 2021 har turistbyrån varit stängd och minskar även med en medarbetare. För att detta inte ska påverka tillgänglighet och service till besökare behöver kommunen tänka om. Under lågsäsong blir det framöver mer fokus på samverkan och utveckling av besöksnäringsetag och besöksmål. Under högsäsong jobbar sommarvärdar med värdskapet.

I framtiden är Näringsliv & Turism en viktig sammanhållande länk mellan föreningar, företag och kommun för att Arboga ska vara en inspirerande plats där både boende och besökare trivs. Stadskärnan och besöksmålen är en besöksanledning i sig. Föreningar och eldsjälarna möts av entusiasm och har goda möjligheter att arrangera aktiviteter med stöd från både kommun och näringsliv. För att Arboga ska växa måste det vara en plats man både vill besöka och bo på. Detta måste kommuniceras trots ett ökande brus. Att utbudet kommuniceras på ett effektivt sätt till både boende och besökare är en utmaning men oerhört viktig för att både marknadsföra och tillgängliggöra - här spelar modern teknik en viktig roll. Så väl mötesplatser, nätverk och nya kanaler att nå ut blir viktigt.

Samhällsbyggnadsenheten

Mark- och planberedskap: Kommunalt markinnehav i kombination med en aktiv markpolitik och fysisk planering ger förutsättningar för en kommun att utvecklas i en positiv riktning och för att möta de utmaningar som bland annat befolkningsförändringar innebär. För att möjliggöra för Arbogas tillväxt och framtida behov av mark för bostäder, näringslivetableringar, kommunens egna verksamhetslokaler samt rekreations- och friluftsliv är det viktigt att kommunen avsätter resurser för strategiska markförvärv. Förutom att säkerställa det framtida markbehovet och ge kommunen handlingskraft är ett kommunalt markinnehav en förutsättning för bostads- och näringslivsutveckling i en kommun där tillkomsten av byggbar mark oftast förutsätter kommunala initiativ, det vill säga där privata exploatörer med eget markinnehav i stort sett saknas.

Att från råmark till att kunna erbjuda byggklara tomter är en process som oftast tar flera år i anspråk. Därför krävs en stor framförhållning i den fysiska planeringen och utbyggnaden av infrastruktur där kommunala insatser krävs i olika skeden, långt innan försäljning av tomter kan bli aktuellt. I detaljplaneprocessen är det vanligt att det ställs krav på utredningar för dagvatten, översvänningsrisker, buller, geoteknik och fastighetsrättsliga förhållanden med mera. Tendensen är att mängden utredningar har ökat med högre krav på klimatåtgärder. När detaljplanerna har vunnit laga kraft behövs oftast genomförande av fastighetsbildningsåtgärder. Därefter följer utbyggnad av infrastruktur.

Utredningar och åtgärder i detaljplaneprocessen samt fastighetsbildningsåtgärder betalas ur driftbudgeten, i de fall där det inte finns privat exploatör och finansier. Samhällsbyggnadsenhetens anslag för denna typ av åtgärder behöver öka med ca 550 000 kkr år 2022 och därefter ytterligare 4-500 000 kr för åren 2023-2025 för att inte riskera att detaljplanearbeten och genomförande av detaljplaner avstannar och på sikt leder till avstannande utveckling av näringsliv och bostäder i Arboga kommun.

Miljöåtgärder: Kommunen har ett ansvar för att årligen redovisa luftkvaliteten i Arboga till Naturvårdsverket. Krav kommer också från olika myndigheter, förbund och intressenter att kommunen ska medverka till bekämpning av till exempel sjögull i Arbogaån och övergödning i Hjälmaran. En stark tendens är att klimat- och miljöfrågor blir allt viktigare och hantering av historiska "synder" är en del av arbetet med att uppnå ett bättre klimat. Kommunerna har, och kommer att ha, en viktig roll i detta arbete.

Kostnader för provtagningar, ansökningar för miljöåtgärder och de flesta åtgärder måste bekostas via driftmedel. Om ekonomiska förutsättningar inte ges för hantering av klimat- och miljöfrågor kommer kommunen inte att kunna bidra till att uppfylla kommunala, regionala och nationella klimatmål.

Medarbetare: För att kunna behålla och rekrytera medarbetare med rätt kompetens ser vi ett behov av att kunna erbjuda en modern arbetsplats med det tekniska stöd som krävs samt ekonomiska resurser för att bedriva en framåtskridande samhällsbyggnadsprocess. Eftersom utvecklingen inom samhällsbyggnadsområdet är snabb och föränderlig, samt

ofta omfattas av förändrad lagstiftning, behöver mer pengar avsättas för fortbildning av medarbetarna. Utbildningskontot skulle behöva utökas med ca 50 000 kr/år. Även med denna ökning kommer den mesta kompetensutvecklingen ske internt genom självstudier och genom att utbilda varandra.

En förutsättning för Arbogas tillväxt och uppnå en beredskap av mark för bostäder, näringslivetableringar, kommunens egna verksamhetslokaler samt rekreations- och friluftsliv är det viktigt att kommunen stärker upp med rekrytering av en planarkitekt. Det är planarkitektens uppgift att ta fram detaljplaner för att förädla och exploatera den kommunala markreserven. Vi ser i dagsläget att de resurser som Samhällsbyggnadsenheten har inte räcker till för att leva upp till marknadens och medborgarnas krav på Arboga kommun.

Gemensamma verksamheter

Under denna rubrik budgeteras och redovisas bland annat driftbidraget från kommunen till Arboga Kommunalteknik AB. Under 2022 genomförs en utvärdering av bolagens två första verksamhetsår. Fortfarande finns en del gränsdragningsproblem mellan kommunen och bolagen. Det finns ekonomiska konsekvenser av gränsdragningarna som kan påverka driftbidraget. Bland annat byte av IT-stöd för ”tid och projekt”, upphandlingskostnader, kapitaltjänstkostnader, badvärdar, fritidsanläggningar, dagvattenbrunnar, drift Herrgårdsbron.

6 Ekonomisk avstämning, drift

6.1 Ekonomisk avstämning

Utifrån den preliminära ekonomiska ramen och analys av nuläge och framtid genomförs en ekonomisk avstämning. Kommunstyrelsen (inklusive kommunfullmäktige och överförmyndare) har fått en preliminär ekonomisk ram år 2023 på 133 273 tkr. I denna preliminära ram finns inget effektiviseringskrav inlagt.

Innevarande år 2022 (tertiäluppföljningen) så prognostiserar kommunstyrelsen ett överskott på 500 tkr. Överskottet beror på lägre kostnader för kollektivtrafik än budgeterat samt högre personalkostnader så tjänster köpts in på grund av vakanser.

Under rubriken ”Nuläge och framtid” ovan beskrivs ett antal förändringar i verksamheten som kräver en utökad ekonomisk ram, men även delar av nuvarande verksamhet som behöver utökad ram för att genomföra befintlig verksamhet. Total utökning enligt nedan på cirka 5,8 miljoner kronor (exklusive hyresökningar fritidsanläggningar).

- Västra Mälardalens kommunalförbund har önskemål om en ekonomisk förstärkning med anledning av ökade licenskostnader och verksamhetsutveckling. Mer om behov och önskemålen presenteras vid budgetdagen den 3 maj, 900 tkr
- Pensionskostnader VMMF, 350 tkr
- Ledarskap och medarbetarskap, 200 tkr
- Tjänsteperson i beredskap (TiB), 500 tkr
- Visselblåsarfunktion, 50 tkr
- Beslutsstödssystem, 300 tkr
- Driftbidrag AKTAB, 500 tkr
- Behov av projektledarresurs/utredare för övergripande utredningar för förvaltningar och bolag, 800 tkr
- Budgetförslag från överförmyndariet som innebär cirka 40 tkr utöver den preliminära ekonomiska ramen
- Digitaliseringutvecklare och miljö- och hållbarhetsstrateg, helårseffekt 800 tkr
- Hyresökningar på fritidsanläggningar
- Förstärkt detaljplanearbete, planarkitekt 800 tkr
- Detaljplaner, 500 tkr
- Hyndevadsdammen 60 tkr

7 Investeringar 2022–2025

Investeringsprojekt, tkr	Total budget flerårigt projekt	Budget 2022	Budget 2023	Budget 2024	Budget 2025
Markförvärv		10 000	7 000	7 000	7 000
Näringsliv och turism, skyltar		700	1 000	0	0
Utrustning KF sal mikrofoner, projektor, voteringsystem		150	100	0	0
Kostdatasystem		115	0	0	0
Övriga inventarier kommunstyrelseförvaltningen		200	200	200	200
Digitaliseringsprojekt KAK regionen		500	500	0	0
Geografiskt informationssystem		350	0	0	0
Digitalisering detaljplan		300	0	0	0
Totalt kommunstyrelseförvaltningen		2 315	1 800	200	200
Friluftsbad bryggör		300	0	0	0
Friluftsbad		0	100	100	100
Elljusspår söder		4 500	0	0	0
Spår och leder		0	200	200	200
Totalt fritidsanläggningar		4 800	300	300	300
Trafiksäkerhetsåtgärder		590	500	500	500
Trygghetskapande åtgärder		370	300	300	300
Totalt trafik, trygghet och tillgänglighet		960	800	800	800
Fiber		5 500	4 000	4 000	4 000
Gator, vägar, GC		8 000	3 800	4 000	4 500
Storgatan	26 000	17 653	5 000	2 500	0
Gatubelysning		2 000	800	1 000	1 000
Ny infart Vasagymnasiet	5 500	500	5 000	0	0
Åtgärder enligt broplan (Västerleden år 2022)		6 400	1 000	1 000	1 000
Ny grundskola infrastruktur	8 000	0	5 000	3 000	0
Beläggnings-UH övrigt		6 600	6 700	7 000	7 300
Lekparker		800	500	1 000	800
Totalt gator, vägar, broar, lekplatser och GC-vägar		41 953	27 800	19 500	14 600
Fördjupad stabilitetsutredning etapp 3-8 utförande	9 500	1 500	8 000	0	0
Stabilitetsutredning Strandvägen-Ladbron		0	0	2 000	0
Nytorget		1 000	0	0	0
Totalt övrig infrastruktur		2 500	8 000	2 000	0
Åbrinken etapp 3 Krakaborg	30 000	3 000	0	13 000	14 000
Norra skogen Asphällsvägen, gata	11 000	3 000	0	0	0
Norra skogen		0	0	0	0
Sätra Nordväst	21 000	9 000	0	0	0
Fasanen infrastruktur	2 000	0	2 000	0	0
Syrenen		2 000	0	0	0
Kastanjen	7 900	800	7 100	0	0
		17 800	9 100	13 000	14 000
Summa		85 828	58 800	46 800	40 900

Kommunstyrelsens investeringsbehov beskrivs i ovan redovisade tabell. Med anledning av graden av genomförande under 2021 tas hänsyn till genomförandekapaciteten när investeringsramar för 2023 ska behandlas. Detta för att få en förbättrad budgetföljsamhet. Därför redovisas även budget 2022 inklusive kompletteringsbudget.

Markförvärv

Det är av stor vikt att kommunen har egen markreserv för kommande utveckling. Marken behövs både för framtagande av nya bostadsområden och verksamhetsområden, men även såsom bytesmark för att kunna förvärva bättre belägen mark. Att, när tillfälle ges,

komplettera markreserven är nödvändigt för kommunens möjlighet att styra Arboga kommuns utveckling. Om kommunen saknar lämplig byggklar mark kan det bli dyrt, och kanske omöjligt, att senare närmare in på exploatering frivilligt förvärva mark.

Kommunstyrelseförvaltningen exklusive samhällsbyggnadsenheten

Befintliga skyltar vid infarter är runt tio år. Det är daterad teknik som ofta fallerar. Det är mycket kostsamt och i viss mån farligt att byta ut tygveporna med motiv. De ska ersättas med digitala kostnadseffektiva alternativ som är smidiga att uppdatera via webben. Kommunfullmäktigesalen är i behov av ytterligare investeringar i digital teknik. Digitalisering av samhällsbyggnadsverksamheten.

Fritidsanläggningar

Fritidsanläggningar avseende friluftsbad och spår/leder har under 2022 flyttats till kommunstyrelsen. Medlen från 2023 och framåt utgörs av planerat underhåll av befintliga anläggningar.

Trafik, trygghet och tillgänglighet

Löpande återkommande poster inom rubrikbenämningen.

Fiber

Avser investering i kommunens övergripande fiberstruktur. Här finns osäkerhet kring strategi och planering.

Gator, vägar, broar, lekplatser och gång- och cykelvägar

Gator, vägar och GC-vägar avser kompletteringar eller ombyggnationer av gator- och GC struktur. Budgeterade medel avser större åtgärder inom området gata, väg GC som ej inryms i driftbudget, då dessa åtgärder är mer omfattande exempelvis byte av gatuöverbyggnad, mer omfattande arbeten avseende GC- nätet eller större trafiklösningar.

Storgatan avser renovering och viss ombyggnation av Storgatan och dess anläggningar. Storgatan planeras som årsöverskridande över 2024, då hänsyn bör tas till återställningsarbeten etappvis.

Gatubelysning är årlig budget och avser bland annat större seriebyten eller byten av stolpar och fundament samt kraftkablage. Detta kan med fördel utföras parallellt med ett pågående projekt.

Ny infart Vasagymnasiet; Budgeterade medel 2022 avser projektering i samband med eventuell exploatering av KV. Kastanjen. Med medel 2023 avses byggnation av ny trafiklösning. Om exploateringen uteblir, avgår också budgeterade medel. Har samband med projekten Kastanjen och eventuell ny trafiklösning vid Vasahallen.

Åtgärder enligt broplan är renoveringsåtgärder av kommunens bro- och tunnelanläggningar. Budget 2022 avser åtgärder för bro Västerleden, med eventuell

omfördelning av medel från Gator, vägar, GC. Medel 2023–2025 avser åtgärder av broar och GC- tunnlar enligt åtgärdsplan 2016, samt ny besiktning under 2023 och revidering av åtgärdsplan.

Beläggningsunderhåll avser övergripande åtgärder utifrån årlig beläggningsplan.

Åtgärder av Gäddgårdsskolans infrastruktur avvaktar grundskoleprojektet. Projektet bör påbörjas under 2022 för att synka med detaljplanearbetet med byggstart 2023.

Lekparkernas budget avser övergripande större reparationer samt kompletteringar av lekplatsanläggningar.

Övrig infrastruktur

Projekt Nytorget, Projektering under 2022 och därefter inriktning om utförande. Inga belopp angivna i avvaktan på inriktning.

Fördjupad stabilitetsutredning etapp 3–8 avser utredning och projektering av återstående etapp mellan Kajen och GC-bro Stenlöpet. Projekt bör samordnas med planeringen av "Vision Bergmansparken".

Exploatering

Åbrinken etapp 3 kommer troligtvis inte påbörjas under 2022 vilket gör att projektet flyttas framåt.

Projektet Norra skogen, Asphällsvägen utgår i avvaktan på framtagande av planprogram för Norra skogen. Norra skogen är området mellan Sätra och Arboga tätort.

Fasanen infrastruktur avvaktar övergripande beslut, skolfrågor samt Götlunda i helhet.

Syrenen avser eventuell byggnation av infrastruktur avseende gata och VA.

Projektet Kastanjen kopplas till posten "Ny infart Vasagymnasiet".